

Предмет	1. разред	
Српски језик и књижевност	Оба смера и одељење за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику	
Књижевност	Одељење за ученике са посебним способностима за филолошке науке	
Области/теме	Стандарди	Примери могућих задатака
<p>Књижевност као уметност речи</p> <p>У оквиру ове теме ученици ће се упознати са појмом и врстама уметности, спознаће књижевност као уметности речи и моћи ће да је упореде са другим уметностима. Препорука је да се упореде различита средства изражавања (реч, тон, звук, облик...).</p>	<p>Основни ниво</p> <p>Уочава основне особине књижевности као дискурса и разликује га у односу на остале друштвене дискурсе. (На основном нивоу ученик би требало да савлада основне чињенице о следећим појмовима/појавама науке о књижевности и да уме да на основу парадигматичног примера препозна о којој је појави/појму реч: наука о књижевности; српска и светска књижевност; доживљај књижевноуметничког дела и интерпретација, ауторска и народна књижевност; књижевнонаучни текст; подела народне књижевности на поезију и прозу; елементарне класификације народне поезије и народне прозе; књижевни родови у ауторској књижевности – одлике лирског, епског и драмског дела; књижевне врсте/жанрови: љубавна, родољубива, дескриптивна (описна), хумористичка, сатирична и рефлексивна (мисаона) лирска поезија, еп, краћи прозни облици (мит, легенда, предање, житије, бајка); основни облици дужих прозних облика: роман и приповетка; драмске врсте (у стиху или прози); тема; мотив (основни/главни: споредни; статични, динамични) и мотивација; фабула, сиже; епилог и поента; драмска радња и њене етапе; идеја; композиција; лирски субјект/лирско ја; аутор vs. приповедач; основне врсте</p>	<p>Основни ниво</p> <p>Ко је аутор следећа два одломка из беседе, изговорене 1961. године?</p> <p>У извршавању својих високих задатака, Нобелов комитет Шведске академије решио је овог пута да писца једне, као што се каже, мале земље одликује Нобеловом наградом која, мерена међународним размерама, значи високо признање. Нека ми је допуштено да, примајући то признање, кажем неколико речи о тој земљи и додам неколико општих разматрања у вези са приповедачким делом које сте изволили наградити.</p> <p>Моја домовина је заиста „мала земља међу световима”, како је рекао један наш писац, и то је земља која у брзим етапама, по цену великих жртава и изузетних напора, настоји да на свим подручјима, па и на културном, надокнади оно што јој је необично бурна и тешка прошлост ускратила. [...]</p> <p>Тако нам понекад изгледа да човечанство од првог блеска свести, кроз векове прича само себи, у милион варијаната, упоредо са дахом својих плућа и ритмом свога била, стално исту причу. А та прича као да жели, попут причања легендарне Шехерезаде, да завара крвника да одложи неминовност трагичног удеса који нам прети, и продужи илузију живота и трајања. Или можда приповедач својим делом треба да помогне човеку да се нађе и снађе?</p> <p>Одговор: _____</p> <p>Решење: Иво Андри</p>

	<p>приповедања, основне врсте приповедача, хронотоп, лик/ јунак/карактер; основне врсте карактеризације; дијалог, монолог, унутрашњи монолог; поетика (писца, епохе); стил; фигуре и тропи (основне фигуре звука, основне фигуре синтаксе, поређење, метафора, метонимија, алегорија, градација, хипербола, епитет, симбол, хумор и иронија); основни појмови из метрике (основни облици строфе, стиха и риме, цезура, рефрен, акростих, слободан стих); ритам у поезији).</p> <p>Средњи ниво Уочава основне особине књижевности као дискурса и разликује га у односу на остале друштвене дискурсе. Познаје књижевнотеоријску терминологију и књижевнотеоријска знања адекватно примењује у тумачењу књижевних дела предвиђених програмом.</p> <p>Напредни ниво Чита, доживљава и самостално тумачи књижевноуметничка и књижевна научна дела из обавезног школског програма, као и додатне (изборне) и факултативне књижевноуметничке и књижевна научне текстове; током интерпретације поуздано користи стечена знања о стваралачком опусу аутора и књижевноисторијском контексту. У процесу тумачења књижевноуметничког и књижевна научног дела, одабира, примењује и комбинује адекватне методе</p>	<p>Средњи ниво Како се назива приповедач који догађаје сагледава попут неког божанства, као да све види и све зна о личностима о којима приповеда, а узоре таквог приповедача налазимо у Хомеровим еповима или у песми Бановић Страхиња Одговор: _____ Решење: <u>свезнајући приповедач</u></p> <p>Напредни ниво</p>
--	---	--

	унутрашњег и спољашњег приступа	
<p>Читање и проучавање књижевности</p> <p>Ова тема треба да повеже ученицима познати приступ књижевном делу са наукама о књижевности. Могуће теме су: књижевно дело као естетски предмет – структура књижевног дела, примање и деловање књижевног дела на читаоца. Предвиђени садржаји треба да омогуће читање и тумачење књижевних дела, уз разумевање књижевног жанра, књижевне епохе и културне традиције. Ученици се упознају са примарним и секундарним изворима за проучавање књижевног дела. Уводе се и појам и врсте науке о књижевности (књижевност као предмет теорије књижевности, историје књижевности и књижевне критике).</p> <p>Књижевни родови и врсте</p> <p>Књижевни родови и врсте систематизују се и, на примерима, обнављају и проширују знања стечена у основној школи: лирско, епско и драмско песништво, лирска песма, епска песма, уметничка</p>	<p>Основни ниво</p> <p>Уочава и примерима аргументује основне поетичке, језичке, естетске и структурне особине књижевних дела из обавезне школске лектире. Наводи основне књижевноисторијске и поетичке одлике стилских епоха, праваца и формација у развоју српске и светске књижевности и повезује их са делима и писцима из обавезне лектире школског програма. Користи препоручену секундарну литературу (књижевноисторијску, критичку, аутопоетичку, теоријску) и доводи је у везу са књижевним текстовима предвиђеним програмом. На основу дела српске и светске књижевности формира читалачке навике и знања; схвата улогу читања у тумачењу књижевног дела и у изграђивању језичког, литерарног, културног и националног идентитета.</p> <p>Средњи ниво</p> <p>Уочава и образлаже поетичке, језичке, естетске и структурне особине књижевноуметничких и књижевнонаучних дела у оквиру школске лектире; процењује да ли је сложенији књижевнонаучни текст (аутобиографија, биографија, мемоари, дневник, писмо, путопис...) добро структуриран и кохерентан, да ли су идеје изложене јасно и прецизно; уочава стилске поступке у књижевноуметничком и</p>	<p>Основни ниво</p> <p>Средњи ниво</p> <p>Прочитај одломке из приповетке Лазе Лазаревића Први пут с оцем на јутрење, па одговори на захтев.</p> <p>„Било ми је”, вели, „онда девет година. Ни сам се не сећам свега баш натанко. Причаћу вам колико сам запамтио. И моја од мене старија сестра зна за то, а млађи брат баш ништа. Нисам пао на теме да му казујем. [...]</p> <p>Ми смо већ били оуглали, само је мати плакала и бринула се. Како да није болан? Трговина забатаљена. Момак се један по један отпушта. Све иде као у</p>

<p>приповетка, роман, драма.</p> <p>Књижевна дела за обраду</p> <ul style="list-style-type: none"> - Лирска поезија XX и XXI века (три песме по избору наставника и ученика); - Бановић Страхиња, народна епска песма; - Лаза Лазаревић: Први пут с оцем на јутрење; - Антон Павлович Чехов: Туга; - Доброило Ненадић: „Доротеј“ - Борислав Пекић: "Време чуда" ("Чудо у Јабнелу") - Иво Андрић: О причи и причању (Говор Иве Андрића у Стокхолму приликом примања Нобелове награде). 	<p>књижевнонаучном тексту; процењује колико одређене одлике текста утичу на његово разумевање и доприносе тумачењу значења текста. Приликом тумачења књижевноуметничких и књижевнонаучних дела из школског програма примењује знања о основним књижевноисторијским и поетичким одликама стилских епоха, праваца и формација у развоју српске и светске књижевности.</p> <p>Активно користи препоручену и ширу, секундарну литературу (књижевноисторијску, критичку, аутопоетичку, теоријску) у тумачењу књижевноуметничких и књижевнонаучних дела предвиђених програмом. (На средњем нивоу овај захтев се додатно усложњава тиме што се од ученика очекује да ће приликом интерпретације дела умети да (1) књижевнотеоријски правилно именује основне интеграционе чиниоце дела приликом његовог разумевања и тумачења и то служећи се оним књижевнотеоријским појмовима који припадају обавезном школском програму и да (2) примени своје основно знање о том књижевнотеоријском појму приликом анализе дела из обавезног школског програма. На средњем нивоу низ појмова/појава наведен за основни ниво остаје с тим што се тежина захтева подиже за један степен. Такође се додају следећи елементи: теорија књижевности, историја књижевности и књижевна критика; структура лирске песме</p>	<p>несрећној кући, а новци се троше као киша [...]</p> <p>Ђути она, сирота, као заливена. Стегла срце, копни из дана у дан, а све се моли богу. „Боже, ти мене немој оставити!“ [...]</p> <p>Ми потрчасмо њој под икону и сви клекосмо, а Ђокица клекао пред мајку, окренуо се лицем према њој, крсти се и, сироче, чита наглас ону половину Оченаша што је већ био научио. Онда се опет крсти и љуби матер у руке, па опет гледа у њу. Из њених очију теку два млаза суза. Оне беху управљене на свеца и на небо. Тамо горе беше нешто што је она видеала; тамо њен бог ког је она гледала и који је њу гледао. И онда јој се по лицу разли некакво блаженство и некаква светлост, и мени се учини да је бог помилова руком, и да се светац насмеши, и да аждаја под његовим копљем зе`ну. После ми заблеснуше очи, па падох ничице крај њене хаљине и на њену леву руку, којом ме придржа, и молих се по стоти пут: „Боже, ти видиш моју мајку! Боже, молим ти се за бабу [...]</p> <p>[...] Када сам ишао лане у Београд по јаспап, видео сам у Топчидеру Перу Зелембаћа у робијашким хаљинама. – Туца камен!</p> <p>Коме припада наративни глас, а коме тачка гледишта у датом тексту? Заокружи слово испред тачног одговора.</p> <ul style="list-style-type: none"> а) Глас и тачка гледишта припадају свезнајућем приповедачу. б) Глас припада наратору, а тачка гледишта деветогодишњем дечаку. в) Глас припада наратору, а тачка гледишта је двострука (наратор у зрелим годинама и деветогодишњи дечак). г) Глас припада ауторизованом приповедачу, а тачка гледишта непоузданом приповедачу. <p>Решење: в) Глас припада наратору, а тачка гледишта је двострука (наратор у зрелим годинама и деветогодишњи дечак).</p>
--	--	--

	<p>(народна књижевност vs. ауторска књижевност); врсте/жанрови/типови/форме у народној књижевности (различите класификације народних епских песама, различите класификације народних лирских песама, различите класификације народне прозе: дуже и краће усмене прозне форме) и у уметничкој књижевности (елегија, поема, балада; реалистички vs. модеран роман; структура прозних облика (романа и приповетке); технике приповедања и типови приповедача; драмска структура и драмска јединства; трагичка кривица, катарза, антидрама, архетип, лирски паралелизми, сатира, пародија, гротеска; инвокација, синестезија, интертекстуалност (интертекстуалне везе); могући светови итд.)</p> <p>Напредни ниво Учава и тумачи поетичке, језичке, естетске и структурне особине књижевноуметничких и књижевнонаучних текстова у оквиру школске лектире и изван школског програма; процењује и пореди стилске поступке у наведеним врстама текстова. (• Тумачи поетичке особине књижевног дела и одређује њихово место и улогу у књижевном делу (особине жанра (родови, врсте) и језика, наративност, тропичност, дескриптивност, имагинативност, миметичност, структуру, типизираност, психолошку дубину и пластичност карактера/јунака/ликова,</p>	<p>Напредни ниво У поље поред тачних тврдњи упиши Т, поред нетачних Н. а) Монологом и унутрашњим монологом изражава се стање свести и подсвести јунака. ____ б) Унутрашњи монолог је изречено размишљање јунака у реалној разговорној ситуацији. ____ в) Мотивација је најмања тематска јединица у композиционом склопу дела. Решења: Монологом и унутрашњим монологом изражава се стање свести и подсвести јунака. Т Унутрашњи монолог је изречено размишљање јунака у реалној разговорној ситуацији. Н Мотивација је најмања тематска јединица у композиционом склопу дела. Н</p>
--	--	--

	<p>символички карактер књижевног дела, композицију, стилске фигуре, интертекст...).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Тумачи структурне и естетске особине књижевних текстова и одређује њихова значења и вредности (знаковност текста, начин обликовања значења, информативност текста, интер и извантекстуална референца, основна естетичка мерила...). • Разуме да је основна грађа књижевности језик, као и место неуметничке (језик, функционални стилови...) грађе у уметничком тексту. • Разуме да су и друга књижевна, уметничка и културна остварења грађа за књижевно дело, и анализира како се ова књижевна грађа обликује у једном посебном књижевном делу.) <p>Приликом тумачења и вредновања књижевноуметничких и књижевнонаучних дела примењује и упоређује књижевноисторијске и поетичке одлике стилских епоха, праваца и формација у развоју српске и светске књижевности.</p> <p>У тумачењу књижевног дела критички користи препоручену и самостално изабрану секундарну литературу (књижевноисторијску, критичку, аутопоетичку, теоријску)</p>	
<p>Књижевност старог века Значај и вредности књижевности старог века (тематика, одлике, допринос културној баштини). Еп у књижевности старог века (улога мита у слици света, тематика епа,</p>	<p>Основни ниво Познаје књижевнотеоријску терминологију и доводи је у функционалну везу са примерима из књижевних и неуметничких текстова предвиђених програмом. Анализира издвојене проблеме у књижевном делу и уме да их</p>	<p>Основни ниво Поред имена јунака напиши број појма који се на њега односи. Напомена: Један појам је вишак. Ахилеј ____ 1. тројански јунак Агамемнон ____ 2. заповедник војске у нападу на Троју Хектор ____ 3. ахејски јунак Менелај ____ 4. Хеленин муж Скамандар ____</p>

<p>хомерски еп). Библијски свет (значење и поуке). Античка трагедија (особине, традиција, универзалне вредности које афирмише). Важно је повезати знања из историје и историје уметности са књижевним стваралаштвом старог века.</p> <p>Књижевна дела за обраду</p> <ul style="list-style-type: none"> - Еп о Гилгамешу; - Библија. Стари завет. <p>Прва књига Мојсијева: Легенда о потопу; Пјесма над пјесмама;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Библија. Нови завет. <p>Јеванђеље по Матеју;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Хомер: Илијада (одломци из првог и шестог певања: инвокација, сусрет Хектора и Андромахе, и други по избору); - Софокле: Антигона 	<p>аргументује примарним текстом.</p> <p>Познаје ауторе дела из обавезног школског програма и локализује их у контекст стваралачког опуса и књижевноисторијски контекст.</p> <p>На основу дела српске и светске књижевности формира читалачке навике и знања; схвата улогу читања у тумачењу књижевног дела и у изграђивању језичког, литерарног, културног и националног идентитета.</p> <p>Средњи ниво</p> <p>Интерпретира књижевни текст увидом у његове интеграционе чиниоце (доживљајни контекст, тематско-мотивски слој, композиција, ликови, форме приповедања, идејни слој, језичко-стилски аспекти...).</p> <p>Напредни ниво</p> <p>Влада књижевнотеоријском терминологијом и теоријска знања адекватно примењује у тумачењу књижевноуметничких и књижевнаучних дела која су предвиђена школским програмом и других дела ове врсте различитих жанрова, изван школског програма.</p>	<p>Решење: Ахилеј <u>3</u>; Агамемнон <u>2</u>; Хектор <u>1</u>; Менелај <u>4</u>; (вишак је Скамандер)</p> <p>Средњи ниво</p> <p>Напредни ниво</p> <p>Пажљиво прочитај наведени исказ и одговори на захтеве испод.</p> <p>„Не мислите да сам ја дошао да покварим закон или пророке: нијесам дошао да покварим, него да испуним.”</p> <p>Наведени исказ изговара: _____.</p> <p>Наведен је одломак из дела: _____ (наведи прецизан наслов дела).</p> <p>У сегменту – „нијесам дошао да покварим, него да испуним” – препознаје се стилска фигура: _____.</p> <p>Решење: Исус Христ (Исус, Христ); Јеванђеље по Матеју (Бесједа на гори); контраст</p>
--	--	---

<p>Народна књижевност</p> <p>Одлике и својства народне књижевности. Класификација књижевних врста народне књижевности. Структура народне бајке. Обнављање и продубљивање знања о варијантности (Диоба Јакшића и Опет Диоба Јакшића).</p> <p>Одлике бајке (могуће је поредити мит и бајку, источну и западну цивилизацију – уколико се наставници и ученици одреде за Хиљаду и једну ноћ, вредности и поруке бајке у различитим уметностима).</p> <p>К Књижевна дела за обраду - Народна лирска митолошка песма (по избору);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Комади од различитих косовских пјесама; - Марко Краљевић и брат му Андријаш (бугарштина); - Народне епске песме: Диоба Јакшића / Опет Диоба Јакшића; Ропство Јанковић Стојана; - Народна балада Хасанагиница; - Српска народна бајка по избору; - Народне бајке словенских и других народа (по избору) 	<p>Основни ниво</p> <p>Наводи основне књижевноисторијске и поетичке одлике стилских епоха, праваца и формација у развоју српске и светске књижевности и повезује их са делима и писцима из обавезне лектире школског програма. (Ученик треба да упозна основне књижевноисторијске периоде у развоју књижевних формација у оквиру светске и српске књижевности као и да уме да аутора и његово дело контекстуализује унутар књижевноисторијске и књижевностилске формације наводећи њене основне, репрезентативне особине - / Према истраживањима Јована Деретића, у развоју српске књижевности могуће је издвојити три макроформације: (1) средњовековну, (2) народну и (3) нововековну и једну граничну формацију – дубровачку књижевност./.)</p> <p>Средњи ниво</p> <p>Интерпретира књижевни текст увидом у његове интеграционе чиниоце (доживљајни контекст, тематско-мотивски слој, композиција, ликови, форме приповедања, идејни слој, језичко-стилски аспекти...). (На средњем нивоу ученик на основу напред наведених интеграционих чинилаца дела, уз помоћ наставника, уз наведене примере, поуздано интерпретира дело тако што износи свој читалачки доживљај, одређује основне и споредне теме и мотиве, уочава елементе композиције дела као и поступке карактеризације</p>	<p>Основни ниво</p> <p>Средњи ниво</p> <p>Прочитај поглавље Народна лирика из књиге Историја књижевности за први разред средње школе чији су аутори Јован Деретић, Злата Бојовић и Марија Митровић – да уочиш поделу народне лирике на врсте. На основу литературе, одреди којој врсти народне поезије припада следећа лирска народна песма:</p> <p>Наша дода Бога моли, Ој додо, ој додо ле! Да удари росна киша, Ој додо, ој додо ле! Да покисну сви орачи, Ој додо, ој додо ле! Сви орачи и копачи, Ој додо, ој додо ле! И по кући пословачи, Ој додо, ој додо ле!</p>
--	---	--

	<p>главних и споредних ликова, одређује врсте приповедања и описивања, језичко-стилска изражајна средства...)</p> <p>Приликом тумачења књижевноуметничких и књижевнаучних дела из школског програма примењује знања о основним књижевноисторијским и поетичким одликама стилских епоха, праваца и формација у развоју српске и светске књижевност (елементе тематске и композиционе структуре дела, његов идејни свет и поруке ученик доводи у везу (пореди, сагледава, одређује, тумачи...) у контексту припадности дела или његовог аутора одређеном књижевноисторијском периоду или књижевностилској формацији.)</p> <p>Напредни ниво Приликом тумачења и вредновања књижевноуметничких и књижевнаучних дела примењује и упоређује књижевноисторијске и поетичке одлике стилских епоха, праваца и формација у развоју српске и светске књижевности.</p>	<p>Допуни реченицу тако што ћеш заокружити слово испред тачног одговора.</p> <p>Песма Наша дода Бога моли припада:</p> <p>а) обредној народној лирици; б) обичајној народној лирици; в) љубавној народној лирици.</p> <p>Решење: а)</p> <p>Напредни ниво</p>
--	---	---

<p>Средњовековна књижевност</p> <p>Српска књижевност и култура у средњем веку. Уметничке/литерарне вредности српске средњовековне књижевности. (Међусобни утицаји историје, културе, мотива могуће је увођењем тематских кругова – повезати роман Доротеј са поетиком средњовековне књижевности; поезија М. Ракића и В. Попе, из изборног дела, као историјски и литерарни одјек средњовековне књижевности). Особине и врсте српске књижевности средњег века.</p> <p>Књижевна дела за обраду</p> <ul style="list-style-type: none"> - Свети Сава: Житије Светога Симеона(одломак); - Теодосије: Житије Светог Саве; (одломак: Бег у Свету Гору); - Јефимија: Похвала кнезу Лазару; - Константин Филозоф: Житије деспота Стефана Лазаревића – Опис Београда (из 51. поглавља); - Деспот Стефан Лазаревић: Слово љубве 	<p>Основни ниво</p> <p>Наводи основне књижевноисторијске и поетичке одлике стилских епоха, праваца и формација у развоју српске и светске књижевности и повезује их са делима и писцима из обавезне лектире школског програма.</p> <p>Анализира издвојене проблеме у књижевном делу и уме да их аргументује примарним текстом.</p> <p>Средњи ниво</p> <p>Приликом тумачења књижевноуметничких и књижевнонаучних дела из школског програма примењује знања о основним књижевноисторијским и поетичким одликама стилских епоха, праваца и формација у развоју српске и светске књижевности.</p> <p>На основу дела српске и светске књижевности развија читалачке вештине, способности и знања од значаја за тумачење и вредновање различитих књижевноуметничких и књижевнонаучних дела и за развијање језичког, литерарног, културног и националног идентитета; има изграђен читалачки укус својствен културном и образованом човеку.</p>	<p>Основни ниво</p> <p>Средњи ниво</p> <p>Прочитај следеће текстове и уочи њихове различите језичко-стилске и жанровске карактеристике.</p> <p>ТЕКСТ 1</p> <p>Ћирило и Методије, свети (Ћирило, рођен око 827. у Солуну, Македонија – умро 14. фебруара 869. у Риму; Методије, рођен око 825. у Солуну – умро 6. априла 884. у Моравској; њихов дан западна црква слави 14. фебруара, а источна 11. маја), браћа која су подунавске Словене преобратила у хришћанство. Свој мисионарски рад започели су међу Словенима у Моравској 863. године. Као талентовани учењаци и лингвисти, превели су свете списе на језик који ће касније бити назван старословенски, а приписује им се да су саставили ново писмо, глагољицу (в. ћириличко писмо). Године 868. отишли су у Рим да траже допуштење за употребу словенске литургије. Када је Ћирило умро, Методије се вратио у Моравску као архиепископ. Познати као „словенски просветитељи”, извршили су велики утицај на верски и културни развој словенских народа.</p> <p>ТЕКСТ 2</p> <p>Ћ И Р И Л О (Константин Солунски, или Константин Филозоф; 826. или 827–869) – светитељ источног хришћанства, грчки представник у хазарској полемици, један од апостола словенске писмености [...]</p>
--	---	---

		<p>Преводио је црквене списе са грчког на словенски, а око њега се скупљала гомила. Носили су очи на месту где су некада били рогови и то се опажало, опасивали су се змијама, спавали с главом на југ окренутом, испале зубе бацали преко кућа. Гледао их је како ваде бале прстима и једу их шапћући молитве. Ноге су прали не изувајући се, пљували у јело пре обода и у Оченаш убацивали своја варварска имена мушка и женска иза сваке речи, тако да је Оченаш нарастао као хлеб и нестајао истовремено, те се морао свака три дана плевити и није се видео ни чуо од ових дивљих имена што су га гутала. Неодољиво их је привлачио мирис цркотине, били су брзих мисли и певали прелепо, тако да је он плакао слушајући их и гледајући своју трећу, словенску бору како укосо силази низ чело, попут капље кише [...]</p> <p>Сећајући се свог живота и слушајући појање у цркви мислио је: – Као што човек обдарен за један посао ради тај посао у време болести с отпором и невешто, тако без болести, али са истим отпором и невешто, то исто ради онај који за тај посао није [...]</p> <p>Одреди које језичко-стилске и жанровске карактеристике припадају Тексту 1, а које Тексту 2 – тако што ћеш бројеве испред понуђених одговора распоредити у празна поља. Ми смо започели решавање задатка уписавши број 1, ти настави. ТЕКСТ 1:</p> <table border="1" data-bbox="1008 1434 1533 1472"><tr><td>1,</td></tr></table> <p>ТЕКСТ 2:</p> <table border="1" data-bbox="1008 1535 1533 1572"><tr><td></td></tr></table> <p>Понуђени одговори:</p> <ol style="list-style-type: none">1. историјски текст који је сажет (енциклопедијска одредница)2. књижевноуметнички (приповедни) текст3. тежи научној реторици4. поседује информативно јасну реченицу5. постоји приповедач	1,	
1,				

	<p>Напредни ниво Уочава и тумачи поетичке, језичке, естетске и структурне особине књижевноуметничких и књижевнонаучних текстова у оквиру школске лектире и изван школског програма; процењује и пореди стилске поступке у наведеним врстама текстова.</p>	<p>6. елементи фантастике 7. разумљив лексички фонд 8. језик је поетизован (поређење, метафора, хипербола, епитет)</p> <p>Решење ТЕКСТ 1: 1, 3, 4, 7 Напомена: То је историјски текст који је сажет (енциклопедијска одредница), тежи научној реторици, поседује информативно јасну реченицу, разумљив лексички фонд). ТЕКСТ 2: 2, 5, 6, 8 Напомена: То је књижевноуметнички (приповедни) текст, поседује приповедача, елементе фантастике, језик је поетизован (поређење, метафора, хипербола, епитет).</p> <p>Напредни ниво</p>
--	--	--

<p>Књижевна дела за обраду</p> <ul style="list-style-type: none"> - Данте: Божанствена комедија, Пакао (одломци, певања по избору ученика и наставника); - Петрарка: Канцонијер (избор); - Бокачо: Декамерон (оквирна прича и три новеле по избору); - Сервантес: Дон Кихот (одломци: предговор, прво, седмо и осмо поглавље); - Шекспир: Ромео и Јулија; - Марин Држић: Дундо Мароје / Новела од Станца. <p>Изборни садржаји (8 дела)</p> <p>Изборни садржаји (8 дела)</p>	<p>Основни ниво</p> <p>Уочава основне особине књижевности као дискурса и разликује га у односу на остале друштвене дискурсе. Наводи основне књижевноисторијске и поетичке одлике стилских епоха, праваца и формација у развоју српске и светске књижевности и повезује их са делима и писцима из обавезне лектире школског програма.</p> <p>Срдњи ниво</p> <p>Приликом тумачења књижевноуметничких и књижевнонаучних дела из школског програма примењује знања о основним књижевноисторијским и поетичким одликама стилских епоха, праваца и формација у развоју српске и светске књижевности.</p> <p>Напредни ниво</p> <p>Приликом тумачења и вредновања књижевноуметничких и књижевнонаучних дела примењује и упоређује књижевноисторијске и поетичке одлике стилских епоха, праваца и формација у развоју српске и светске књижевности</p> <p>Приликом савладавања програма ученик мора имати и основна знања када су у питању:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Лирика: одлике лирске књижевности, лирска и лирско-епска песма; врсте лирске поезије; лирски субјекат. - Епика: одлике епске књижевности; подела епске књижевности: еп (спев, 	<p>Основни ниво</p> <p>Срдњи ниво</p> <p>Напиши име и презиме писца према наведеним карактеристикама: Претеча је и узор у креирању жанра новеле. Писао је на латинском и народном језику. Објавио је Дантеову биографију.</p> <p>Одговор: _____</p> <p>Решење: Ђовани Бокачо</p> <p>Напредни ниво</p>
---	--	--

	<p>епопеја), епска песма, епски јунак; приповетка, новела роман; мит/легенда/предање, бајка; нарација (приповедање) у првом, другом и трећем лицу; описивање (дескрипција), дијалог, монолог, унутрашњи монолог; наратор (приповедач); ретроспективно и хронолошко приповедање; ретардација, епизода, дигресија.</p> <p>- Драма (драмска књижевност): одлике драмске књижевности. Подела драмске књижевности: трагедија, комедија, драма у ужем смислу; драмски сукоб; позориште; античка драма; драмска јединства; пролог, епилог; трагедија, трагички сукоб, трагичка кривица, трагички јунак; протагонист, антагонист; катарза; комедија, врсте комедије: комедија карактера, нарави (друштва) и ситуације (интриге); <i>commedia dell' arte</i>; врсте комике: вербална, гестовна, ситуациона комика. Сценска реализација драмског текста.</p> <p>- Версификација/метрика: ритам, стих, везани и слободни стих; врсте стиха; хексаметар, десетерац, епски десетерац, лирски десетерац; акростих; строфа, врсте строфа, врсте риме; опкорачење; цезура, сонет, терцина, канциона, канционијер.</p> <p>- Стилистика: појам стила; стилске фигуре; алегорија, алитерација, асонанца, апострофа, градација, епитет, стални епитет, елипса, еуфемизам, инверзија, инвокација, иронија, сарказам, контраст (антитеза), словенска антитеза, компарација</p>	
--	--	--

	<p>(поређење), метафора, метонимија, оноματοпеја, персонификација, симбол, хипербола, лирски паралелизми. - Остали појмови: антика, мимезис, јеванђеље, беседа, парабола, житије (хагиографија), биографија, похвала, слово; цитат, парафраза, фуснота; хуманизам, ренесанса, петраркизам; белетристика, синкретизам.</p>	
<p>ЈЕЗИК Општи појмови о језику. Место језика у људском животу. Својства језика и његове функције. Језик и комуникација. Основне науке које се баве језиком.</p>	<p>Основни ниво Има основна знања о језику уопште (шта је језик, које функције има); поштује свој језик и поштује друге језике; препознаје стереотипне ставове према језику. Разуме појам текста; разликује делове текста (увод, главни део, завршетак); препознаје врсте текстова (облике дискурса); има основна знања из социolingвистике (и зна одговарајуће језичке прилике у Србији);</p> <p>Средњи ниво Има шира знања о језику уопште (која су битна својства језика); препознаје јединице и појаве које припадају различитим језичким нивоима / подсистемима; има основна знања о дисциплинама која проучавају језик.</p> <p>Напредни ниво Разуме да постоји тесна веза између језика и мишљења;</p>	<p>Основни ниво Заокружи слова испред тачних тврдњи о језицима у свету. а) На сваком језику људи се могу изражавати прецизно и јасно. б) Љубав се најбоље изражава на француском језику. в) Поједини језици имају логичнију граматичку структуру од других. г) Поезија се може писати на било ком језику. д) Језик који има више говорника сам по себи бољи је од језика који има мање говорника. (Заокружи слова испред тачног одговора.) Решење: а) г)</p> <p>Средњи ниво Наведи основне језичке јединице до најниже до највише. _____, _____, _____, _____. Решење: <u>глас</u>, <u>реч</u>, <u>реченица</u>, <u>текст</u> (<u>дискурс</u>)</p> <p>Напредни ниво Који стручни израз означава могућност говорника да комбиновањем познатих реченичних елемената ствара нове</p>

	зна језичке функције и образлаже области научних дисциплина које изучавају језик (фонетика са фонологијом, морфофонологија, морфологија, творба речи, лексикологије, лексикографија, стилистика, синтакса).	реченице? <hr/> Решење: <u>продуктивност</u>
Историја књижевних језика код Срба. Почеци словенске писмености и стварање старословенског језика (Црноризац Храбар, <i>Слово о писменима</i> – одломак). Књижевни језици код Срба до 19. века: српскословенски језик (Запис Глигорија дијака у <i>Мирослављевом јеванђељу</i>), рускословенски језик, славеносрпски језик.	Основни ниво Зна основне податке о месту српског језика међу другим индоевропским и словенским језицима; има основна знања о развоју књижевног језика, писма и правописа код Срба. Средњи ниво Смешта развој књижевног језика код Срба у друштвени, историјски и културни контекст. Напредни ниво Зна како се развијао књижевни језик, споменике писмености и издања на књижевним језицима до 19. в	Основни ниво Како се у науци зове најстарији књижевни језик словенских народа којим се писало? <hr/> Решење: <u>старословенски (староцрквенословенски)</u> Средњи ниво Заокружи слово испред језика којим је Јефимија извезла Похвалу кнезу Лазару. а) старословенски б) српскословенски в) рускословенски г) славеносрпски Решење: б) Напредни ниво а) Како се назива најстарији часопис на славеносрпском језику? <hr/> Б) Ко је аутор тог часописа? <hr/> Решење: а) Славеносерпски магазин. б) Захарија Орфелин
Раслојавање језика. Дијалекти српског језика (основни појмови). Екавски и ијекавски изговор. Дијалекти и књижевни језик.	Основни ниво Разликује књижевни (стандардни) језик од дијалекта; зна основне податке о дијалектима српског језика (основне особине по којима се дијалекат може препознати, као што су гласовни систем, акценат, број падежа итд.); има правилан став према свом дијалекту и другим дијалектима српског језика и према оба изговора српског књижевног језика (поштује свој и друге дијалекте српског језика и има потребу да чува свој дијалекат;	Основни ниво Реченица <i>Очистио сам прву годину</i> илуструје: а) лекара б) адвоката в) студента г) ђака (Заокружи слово испред тачног одговора.) Решење: в) Основни ниво Косовско-ресавски дијалекат је: а) старији штокавски (и)јекавски б) млађи штокавски екавски в) старији штокавски екавски

	<p>подједнако цени оба изговора српског књижевног језика – екавски и (и)јекавски); има потребу да учи, чува и негује књижевни језик; познаје најважније граматике и нормативне приручнике и уме да се њима користи;</p> <p>Средњи ниво Зна основне особине дијалеката српског језика; зна основна правила екавског и (и)јекавског изговора; у једноставнијим случајевима пребацује (и)јекавску реч у екавски лик и обрнуто.</p> <p>Напредни ниво Зна особине дијалеката српског језика; зна правила екавског и (и)јекавског изговора пребацује (и)јекавску реч у екавски лик и обрнуто.</p>	<p>г) млађи штокавски (и)јекавски (Заокружи слово испред тачног одговора.) Решење: в)</p> <p>Средњи ниво Препиши правилно (и)јекавски следећу реченицу: Деца воле када веје снег и кад се по цео дан спуштају на санкама низ брег.</p> <hr/> <p>Решење: Дјеца воле када вије снијег и кад се по цео дан спуштају на санкама низ бријег.</p> <p>Напредни ниво Како се зове дијалекат у ком се стари глас јат доследно замењује вокалом е, чак и у облицима падежа: ноге, руке, уместо стандардног: нози, руци?</p> <hr/> <p>Решење: <u>Косовско-ресавски</u></p>
<p>Фонетика (са фонологијом и морфологијом). Изговор гласова и улога говорних органа. Подела гласова српског језика (по начину творбе). Фонолошки систем српског књижевног језика. Слог и подела речи на слоге (фонетска и семантичка граница слога). Гласовне алтернације (асимилација и сажимање самогласника, покретни вокали, промена о у е, превој вокала); писање сугласника ј и х.</p>	<p>Основни ниво Има основна знања о гласовима српског језика; Разликује правилан од неправилног изговора гласа; зна основну поделу гласова има основна знања у вези са слогом и примењује их у растављању речи на крају реда; познаје врсте и подврсте речи, примењује језичку норму у вези са облицима речи у вези са њиховим грађењем</p> <p>Средњи ниво Познаје говорне органе и начин на који се гласови производе; зна да дели гласове по свим критеријумима; разуме појам фонеме; зна сва правила</p>	<p>Основни ниво Из речи ЧАРШИЈА издвој: 1) самогласнике: _____ 2) безвучне шумне сугласнике: _____ 3) сонанте: _____ Решење 1) а, и, (а) 2) ч, ш 3) р, ј</p> <p>Основни ниво Усправним цртама подели речи на слоге у следећој реченици. Вељи Луг има добру земљу, здраву воду и леп свет. (Из романа На Дрини ћуприја Иве Андрића) Решење Ве љи Луг и ма до бру зем љу, здра ву во ду и леп свет.</p> <p>Средњи ниво Упореди облике номинатива и генитива дате именице, па одреди које се две гласовне промене јављају. ЖИЖАК – ЖИШКА 1. _____</p>

	<p>акценатске норме и уме да прочита правилно акцентовану реч; зна механизме фонолошки условљених гласовних промена (једначење сугласника по звучности и по месту творбе, сажимање и асимилацију вокала и губљење сугласника...).</p> <p>Напредни ниво Зна да објасни гласовне алтернације и образложи морфолошке условљености; јасно указује на изузетке у правописним решењима у вези са гласовним алтернацијама и у писању их примењује.</p>	<p>2. _____</p> <p>Решење</p> <p>1. непостојано А</p> <p>2. једначење сугласника по звучности</p> <p>Напредни ниво Подвуци правилно написане речи: ИЊЕКЦИЈА, ДРАКСТОР, ПОДТАЧКА, АКТИВИСКИЊА, РЕНДГЕН. Решење: ИЊЕКЦИЈА, ДРАКСТОР, <u>ПОДТАЧКА</u>, АКТИВИСКИЊА, <u>РЕНДГЕН</u></p>
--	--	--

<p>Прозодија. Акцентски систем српског књижевног језика. Основна правила о распореду акцената и постаценатских дужина. Проклитике и енклитике.</p>	<p>Основни ниво Зна основна правила акценатске норме и уочава евентуалне разлике између свог и књижевног акцента.</p> <p>Средњи ниво Зна правила о наглашавању речи и разликује књижевни од некњижевног акцента.</p> <p>Напредни ниво При подели речи на слоге позива се на правила; акцентује једноставније примере, Зна распоред постаценатских дужина; јасно разликује проклитике и енклитике</p>	<p>Основни ниво Којим је акцентована именица брод? Решење: <u>дугосилазним</u></p> <p>Средњи ниво Подвуци акцентован слог у речи ухватити. УХВАТИТИ Решење <u>УХВАТИТИ</u></p> <p>Напредни ниво Акцентуј следеће речи: САН ГЕНЕРАЦИЈА МАТЕМАТИКА МОСТ Решење: сан (краткосилазни), генерација (дугоузлазни), математика (краткоузлазни), мост (дугосилазни)</p> <p>Напредни ниво У генитиву једнине именице МЕРИДИЈАН акценат се мења. Разлика је: а) само у месту акцента б) у месту акцента и квалитету в) у месту акцента и квантитету г) у месту акцента, квантитету и квалитету (Заокружи слово испред тачног одговора.) Решење: в)</p>
<p>КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА Правопис</p>	<p>Основни ниво Уме да користи основне правописне и језичке приручнике; познаје најважније граматике и нормативне приручнике и уме да се њима користи.</p> <p>Средњи ниво Зна правописна правила и при писању их примењује; има основна знања о правопису уопште (етимолошки – фонолошки правопис; граматичка – логичка интерпункција; графема – слово);.</p>	<p>Основни ниво Допуни стих: Вино пије Краљевићу Марко пола пије, пола _____ даје. Решење: <u>Шарцу (обавезно написати великим словом)</u></p> <p>Средњи ниво Подвуци правилно написана имена: Шарл де Гол, Винсент Ван Гог, Леонардо да Вични, Сирано Де Бержерак Решење: <u>Шарл де Гол</u>, Винсент Ван Гог, <u>Леонардо да Вични</u>, Сирано Де Бержерак</p>

<p>Усмено и писано изражавање</p>	<p>Напредни ниво Саставља сложеније текстове о различитим темама у потпуности поштујући правописне законитости. Уочава правописне пропуст у текстовима.</p> <p>Основни ниво Уме да износи властите ставове говорећи течно и јасно, правилно и учтиво; има културу слушања туђег излагања. Овладао је складним и једноставним писањем користећи оба писма, дајући предност ћирилици.</p> <p>Средњи ниво Има богат речник и уме да примери избор речи прилици. Изражајно чита и негује сопствени говор. Саставља сложеније текстове о различитим темама поштујући језичку норму. Користи стручну литературу.</p> <p>Напредни ниво Има богат речник и уме да примери избор речи прилици. Изражајно чита и негује сопствени говор. Саставља сложеније текстове о различитим темама поштујући језичку норму. Дискутује о сложеним темама из језика, књижевности и културе које су предвиђене градивом; има развијене говорничке вештине; пише стручни текст на теме из</p>	<p>Напредни ниво Следећу реченицу препиши правилно писаним словима. БЕТОВЕНОВА НАЈЗНАЧАЈНИЈА СИМФОНИЈА ЈЕСТЕ ДЕВЕТА СИМФОНИЈА, А ЊЕН НАЈПОЗНАТИЈИ ДЕО ЈЕ ХОРСКА ПАРТИЈА КОЈА СЕ ЗОВЕ ОДА РАДОСТИ.</p> <hr/> <p>Решење: Бетовенова најзначајнија симфонија јесте Девета симфонија, а њен најпознатији део је хорска партија која се зове Ода радости.</p>
--	---	---

	<p>језика и књижевности; продубљено критички промишља сложенији књижевни и неуметнички текст, укључујући и ауторове стилске поступке; изграђује свест о себи као читаоцу.</p> <p>Говори о одабраним темама као вешт говорник; пажљиво слуша и процењује вербалну и невербалну реакцију свог саговорника и томе прилагођава свој говор.</p> <p>Складно пише есеј, стручни текст и новински чланак доследно примењујући књижевнојезичку и правописну норму</p>	
--	--	--

Предмет	2. разред	
Српски језик и књижевност		
Области/теме	Стандарди	Примери могућих задатака
<p><u>КЊИЖЕВНОСТ</u> <u>Барок. Барокне тенденције у српској књижевности</u></p>	<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <p>Основни ниво чита различите врсте текстова и коментарише их; наведе и објасни друштвено-историјске околности које су утицале на појаву барока; локализује барок као књижевни правац; објасни бар две поетичке одлике које барок носи; временски одреди трајање барока и барокних тенденција; препозна значај Гаврила Стефановића Венцловића и Захарија Орфелина за српску културу</p> <p>Средњи ниво чита са разумевањем различите врсте текстова из обавезног и изборног програма и коментарише их; уочава основне особине књижевности као дискурса и разликује га у односу на остале друштвене дискурсе; објасни културноисторијске околности које су довеле до Велике сеобе; објасни културне последице Велике сеобе; објасни значај дела Гаврила Стефановића Венцловића и Захарија Орфелина; повезује знања из језика (развој књижевних језика) са текстовима које чита; познаје књижевнотеоријску терминологију и књижевнотеоријска знања</p>	<p>Наведи наслове књижевних дела Гаврила Стефановића Венцловића. <u>Одговор:</u> „Црни биво у срцу“, „Похвала књижи“, „Беседа шајкашима“</p> <p>1. Којим језиком је написан „Плач Србији“? 2. Какав наслов има верзија написана на рускословенском језику? <u>Одговор:</u> 1. народним језиком 2. „Горестни плач“</p>

	<p>адекватно примењује у тумачењу књижевних дела предвиђених програмом</p> <p>Напредни ниво чита, доживљава и самостално тумачи књижевноуметничка и књижевна научна дела из обавезног школског програма, као и додатне (изборне) и факултативне књижевноуметничке и књижевна научне текстове; током интерпретације поуздано користи стечена знања о стваралачком опусу аутора и књижевноисторијском контексту; анализира идејни слој књижевног дела служећи се аргументима из текста; истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; протумачи осећања лирског субјекта и повеже их са историјским чињеницама везаним за Велику сеобу 1690. године; дефинише појам плача као књижевне врсте; упореди и објасни разлику између Орфелиновог и Јеремијиног плача; у процесу тумачења књижевноуметничког и књижевна научног дела, одабира, примењује и комбинује адекватне методе унутрашњег и спољашњег приступа</p>	<p>На основу чега можемо закључити да Венцловић у песми „Црни биво у срцу“ обрађује и једну тему модерног човека? <u>Одговор:</u> Венцловић пева о човековој борби са самим собом, својим мислима, осећањима. Грешност повезује са снагом моћног бића (ђавола) ослањајући се на традицију средњег века, али тема сукоба човековог са самим собом је вечна, универзална.</p>
--	--	--

Романтизам (поетика)

1. Романтизам у европским књижевностима.

2. Романтизам у српској књижевности

Основни ниво

чита дела предвиђена школским програмом; објасни друштвене прилике у доба романтизма; направи разлику између појма романтизам и романтично; упозна однос романтичара према традицији, просветитељском рационализму и класицистичким нормама; увиди доминантне књижевне форме епохе романтизма; наброји најистакнутије представнике праваца у Европи и код нас; објасни најважније појмове везане за овај правац; одреди најважније особености епохе романтизма;

1. спозна значај Бајрона за европски романтизам; тумачи елементе романтичарске поетике у Бајроновом делу; препознаје романтичарску иронију, мотив бега од стварности, појам сувишног човека, песимистички доживљај света, недовршеност као израз слободе уметничког стварања, мешање жанрова; усвоји појам романтичарска поема као и формалне и стилске одлике новонасталог жанра; уочи и издвоји наративне, лирске и драмске елементе поеме; препозна основне одлике романтичарског јунака; опише живот А. С. Пушкина и његов значај за руску и светску књижевност; уочи и анализира епске, драмске и лирске моменте у поеми „Цигани“; препозна главне одлике романтичарског

Песма Бранка Радичевића *Кад млидија умрети* је:

- а) рефлексивна песма
 - б) елегија
 - в) дескриптивна песма
- Одговор: б)**

	<p>јунака у роману у стиху „Евгеније Оњегин“; анализира лик романтичарског јунака бајроновског типа и његов однос према градском друштву и материјалним вредностима; препозна дух времена у Хајнеовом животу и раду; уочи песникову инспирацију старогерманском легендом и уочи естетизацију мотива чаробнице; објасни појам романтизма у српској књижевности; упореди романтизам у Европи и код нас;</p> <p>2. наведе најважније карактеристике из живота Петра Петровића Његоша; увиди Његошев значај за српску културу; анализира композицију Горског вијенца, као репрезентативног примера Његошеве поетике; повеже садржај књижевног дела и историјског контекста; анализира и протумачи ликове Данила , игумана Стефана, Вука Мандушића, Вука Мићуновића и лик колективног јунака у делу; препозна значај Бранкове поезије у романтизму; интерпретира основне околности живота песника које су утицале на уобличавање његових дела; примени знања о романтичарским елементима поетике на анализу мотива, форме, риме;</p> <p>уочава значај Ђуре Јакшића у српском романтизму; препознаје лирски дијалог у деловима песме „На Липару“, као и различите садржајне особености;</p> <p>уочава значај Ј. Ј. Змаја у српском романтизму; објасни везу „Ђулића“ и „Ђулића увелака“; анализира водеће мотиве одабране песме;</p> <p>уочава значај поезије Лазе Костића у српском романтизму;</p>	
--	--	--

	<p>издвоји основни мотив – песништво и надахнуће за стварање у песми „Међу јавом и мед сном“; уочи мотивске целине песме Santa Maria della Salute и функцију рефрена; препозна значај песме Santa Maria della Salute у контексту српске лирике.</p> <p>Средњи ниво</p> <p>Уочава и образлаже поетичке, језичке, естетске и структурне особине књижевноуметничких дела у оквиру школске лектире (обавезне и изборне); приликом тумачења књижевноуметничких текстова примењује знања о основним књижевноисторијским и поетичким одликама епохе романтизма; (на средњем нивоу овај захтев се додатно усложњава тиме што се од ученика очекује да ће приликом интерпретације дела умети да (1) књижевнотеоријски правилно именује основне интеграционе чиниоце дела приликом његовог разумевања и тумачења и то служећи се оним књижевнотеоријским појмовима који припадају обавезном и изборном школском програму и да (2) примени своје основно знање о том књижевнотеоријском појму приликом анализе дела из школског програма);</p> <p>1. анализира лик романтичарског јунака бајроновског типа и његов однос према градском друштву и материјалним</p>	<p>Напиши име песника српског романтизма чија се поезија одликује наведеним својствима:</p> <p>Његово певање одликује се мотивским богатством: мотиви судбине, библијски мотиви, антички мотиви, љубав, смрт, космос, чулност... Стварајући оригиналне песничке слике, овај песник меша хумор и иронију са фантастиком и метафизиком. Развијао се под троструким утицајима: народне поезије, античке књижевности и Шекспира.</p> <p><u>Одговор:</u> Лаза Костић</p>
--	--	--

	<p>вредностима; примени усвојена знања о романтичарској поезици у анализи репрезентативних мотива Бајроновог дела; препозна преплитање одлика бајронистичког јунака и биографије песника; разуме и примерима илуструје романтичарску иронију, мотив бега од стварности, појам сувишног човека, песимистички доживљај света, недовршеност као израз слободе уметничког стварања, мешање жанрова; наведе одлике спенсерске строфе; препозна дистинктивна обележја поезике руског романтизма; издвоји и тумачи стилске карактеристике поеме; објасни функцију пејзажа у дочаравању расположења јунака; уочи појмове лајтмотива, „сувишног човека” и антитезе у Пушкиновим делима („Цигани“, „Евгеније Оњегин“); препозна различити однос писца према бајроновском типу јунака; увиди одлике романтичарске ироније; локализује роман „Евгеније Оњегин“ у временску и поетичку раван; увиди улогу мотива из природе за романтичаре; препозна одлике оњегинске строфе; уочи, издвоји и доведе у асоцијативну везу мотиве Хајнеове песме „Лорелај” са романтичарском поетиком; након свестране анализе сагледа симболичко–апстрактни слој мотива недостижности; активно користи препоручену и ширу, секундарну литературу (књижевноисторијску, критичку, аутопоетичку, теоријску) у тумачењу књижевноуметничких и књижевнонаучних дела предвиђених програмом;</p>	
--	--	--

	<p>2. разликује и анализира епске, драмске и лирске одлике „Горског вијенца“; запази уметнички поступак у тексту; разуме примену драмске форме на структуру дела; протумачи гледишта јунака на живот, слободу и националну херојску; увиди особеност стила и језика у Горском вијенцу; поткрепи уметничке утиске одговарајућим примерима из текста; уочи појединости у тексту које откривају његове мисаоне и идејне изворе; препозна значај Бранкове збирке из 1847. за развој српске књижевности; препозна романтичарске побуде у избору песничких мотива; увиди симболику главног мотива и анализира њен уметнички ефекат; издвоји и анализира функцију стилских и версификацијских особености песме; интерпретира особености поетике песника; уочава романтичарске одлике у поезији Ђуре Јакшића; тумачи лирске дијалоге лирског субјекта са птицама и сеном умрле мајке; анализира различите садржајне, стилске и версификацијске особености песничке целине „На Липару“ и песме „Орао“; тумачи значај Ј. Ј. Змаја у српском романтизму; анализира везу „Ђулића“ и „Ђулића увелака“; анализира водеће мотиве одабране песме; уочи стилске фигуре и разуме њихову стилску функцију; тумачи основне карактеристике поетике Лазе Костића; уочи везу између песникових експлицитних и имплицитних мотива стварања; разуме појам програмске песме („Међу јавом и мед сном“); уочи мотивске целине песме „Santa Maria della</p>	
--	--	--

Salute“и тумачи их; анализира функцију рефрена; тумачи версификацијске особености песме; препозна значај песме Santa Maria della Salute у контексту српске лирике

Напредни ниво

1,2. примени усвојена знања о романтичарској поетици у анализи репрезентативних дела ; тумачи дубље значење књижевних дела и поступака јунака; разуме структуру дела, тумачи је и развија интерпретацијске вештине; уочава и тумачи поетичке, језичке, естетске и структурне особине књижевноуметничких текстова у оквиру школске лектире и изван школског програма; процењује и пореди стилске поступке у наведеним врстама текстова; тумачи поетичке особине књижевног дела и одређује њихово место и улогу у књижевном делу; покаже способност аналитичког размишљања, повезивања садржаја и запажања појединости; користи стечена знања о већ обрађеним књижевнотеоријским појмовима; аргументовано тумачи своја запажања; опише стања, осећања, расположења, изрази ставове, донесе закључке

Одреди подвучене стилске фигуре у следећим примерима.

А) Боловање око ми попило... _____

Б) Много ми пута дрхташе груди,
Много ми срца цепаше људи... _____

Одговор: А) асонанца Б) анафора;

<p>ЈЕЗИК. ИСТОРИЈА ЈЕЗИКА</p> <p><u>Почетак стандардизације књижевног језика и правописа у првој половини 19. века.</u></p> <p><u>Развој српског књижевног језика у другој половини 19. и у 20. веку</u></p>	<p>Основни ниво</p> <p>разуме језик као систем и разликује његове функције; препозна особине књижевних језика пре реформе Вука Караџића; наведе све књижевне језике хронолошким редом; образложи појаву сваке редакције условљену историјским догађајима; наведе елементе Вукове биографије; наведе основне елементе Вукове библиографије; разуме значај рада Вука Караџића као реформатора језика; спозна јавну делатност Вука Караџића као просветитељску; наведе најважније године у раду Вука Стефановића Караџића и објасни њихов значај; наброји приручнике и речнике; образложи значај године 1847. за нашу културу; утврди знања о почецима стандардизације језика у првој половини 19. века; утврди знања о стандардним писмима српског књижевног језика; наведе најважније стандардизоване правописе и речнике прве и друге половине 20. века; самостално решава одређене задатке из Граматике</p>	<p>Наведи имена аутора и наслове два значајна поетска дела која су објављена 1847. године.</p> <hr/> <p>Одговор: Бранко Радичевић „Песме“ П. П. Његош „Горски вијенац“</p>
	<p>Средњи ниво</p> <p>анализира узрочно-последичне везе између историјских и друштвених околности и објасни њихов утицај на културне и језичке прилике; разуме узроке смењивања књижевних језика пре Вукове реформе; тумачи</p>	<p>Поред тачних тврдњи напиши Т, а поред нетачних Н:</p> <p>а) Графему Ј Вук је преузео из латинице. _____</p> <p>б) Графичко решење за слово Џ Вук је преузео од Мркаља. _____</p>

	<p>значај рада Вукових претходника на реформи језика (Венцловићева усмена реформа, Доситејево истицање значаја народног језика, Мркаљева реформа и слично); утврди знања о почецима стандардизације језика у првој половини 19. века; тумачи језичка збивања у другој половини 19. и у 20. веку; уочава разлику између фонетског и етимолошког правописа; наведе најважније стандардизоване правописе и речнике прве и друге половине 20. века; стиче навику да користи језичке приручнике; самостално решава задатке из Граматике</p> <p>Напредни ниво објасни развојне карактеристике српског књижевног језика од реформе Вука Караџића до данас; објасни разлику између етимолошког и фонолошког правописа; наведе најважније стандардизоване правописе и речнике прве и друге половине 20. века; користи језичке приручнике; утврди постојећа знања о стандардизацији српског књижевног језика; наведе личности и њихова дела која су имала важну улогу у развоју српског језика у 19. и 20. веку; разуме у чему је важност нормирања једног језика; наведе све принципе српске књижевне норме; самостално решава задатке из Граматике.</p>	<p>в) „Словенску граматiku“ написао је Аврам Мразовић. _____ Одговор: а) Т б) Н в) Т</p> <p>Подвуци језик, име писца и годину која се односе на „Малу српску граматiku“: славеносрпски, рускословенски, народни језик; Аврам Мразовић, Ђуро Даничић, Јернеј Копитар; 1850, 1847, 1874.</p> <p><u>Одговор:</u> народни, Ђ. Даничић, 1850.</p>
--	--	---

Предмет	3. разред	
Књижевност		
Области/теме	Исходи	Примери могућих задатака
Европска модерна	<p>Основни ниво</p> <p>Ученик ће бити у стању да:</p> <p>наведе и објасни друштвено-историјске околности које су утицале на појаву модерне; објасни разлику између појмова модерно и модерна/модернизам; локализује модерну као књижевну епоху; објасни бар три поетичке одлике које модерна носи; наведе заједничке одлике праваца и стилск наведе главне представнике модерне у европској књижевности и уметности; препозна основна начела стваралаштва А. П. Чехова; дефинише драму у ужем смислу;</p> <p>Средњи ниво</p> <p>Ученик ће бити у стању да:</p> <p>објасни новине на пољу коришћења језика у поезији у епохи модерне; објасни значај стваралаштва уметника модерне иако су неретко живели на граници неморала, али да то не умањује њихова уметничка постигнућа; повеже представнике ликовне и музичке уметности са књижевницима модерне; објасни значај модерне за развој уметности до данас; дефинише и објасни појам симбол;</p> <p>објасни однос симболиста према</p>	<p>Основни ниво</p> <p>1.Објасни појам ЛАРПУРЛАРТИЗАМ.</p> <p>Ларпурлартизам или л'ар пур л'ар (од француског <i>l'art pour l'art</i> - уметност ради уметности) је естетска теорија која тумачи да уметност нема никакву друштвену или моралну функцију, и да је једини циљ уметничког дела да буде лепо. Ова теорија оспорава дидактичка и утилитаристичка гледишта на уметност.</p> <p>Средњи ниво</p> <p>1. Објасни симболе Бодлерове песме „Албатрос“.</p> <p>За Бодлера речи постају симболи, па самим тим имају и другачије значење. Албатрос је велика птица јужних мора, ништа га не може зауставити, док је на небу, пун слободе. Бодлер је себе у овој песми поредио са птицом. Албатрос је симбол песника и његовог стања на земљи, међу људима, где га осуђују, подсмевају му се. Бодлер је попут Албатроса када ствара и када је у свом свету прекрасан, краљ неба, лети крилима маште, ништа га не спутава. Али када се нађе у друштву, међу људима где влада мржња, завист, дволичност, лицемерје, осећа се као Албатрос, ситан, невешт, збуњен, предмет је подругивања.</p>

	<p>књижевној традицији романтизма и реализма; локализује ком периоду припадају симболизам и импресионизам; објасни појам херметизам као одлику симболистичког песништва; ; препозна форму сонета у Рембоовој песми; уочи тематику пропадања код Чехова, анализира и тумачи особине главних ликова драме; пореди одлике Чеховљеве драме са наслеђем класичне драматургије; покаже способност аналитичког размишљања, повезивања садржаја и запажања појединости; користи стечена знања о већ обрађеним књижевнотеоријским појмовима; аргументовано тумачи своја запажања;</p> <p>Напредни ниво</p> <p>Ученик ће бити у стању да:</p> <p>наведе одлике симболизма и импресионизма; повеже друштвено стање и духовне изазове човечанства с краја 19. и почетком 20. века; наведе најважније карактеристике Бодлеровог стваралаштва;</p> <p>дефинише појам програмска песма; одреди форму песме и врсте стиха; тумачи песничке слике и употребу језичко-стилских средстава; препозна синестезију као стилску фигуру у тексту; објасни појам универзална аналогија;</p>	<p>Напредни ниво</p> <p>Објасни на примерима појмове синестезија и универзална аналогија.</p> <p>Задатак песника је да продре у скривени смисао бића и ствари и спозна лепоту.</p> <p>Боје и мириси разговоре воде у песми <i>Везе</i> Шарла Бодлера. Бодлер доноси богатство синестетичких слика. Читав видљиви свет је богат сликама и знаковима. Машта знакове треба да препозна и преобличи. Дакле, свет око нас није само оно што објективно јесте, већ оно како га ми видимо. Суштину треба спознати.</p>
--	---	--

	<p>примењује знања из теорије књижевности;</p> <p>тумачи боје и њихов однос према вокалима за које се везују; процењује стваралачке поступке, њихову уметничку улогу и значење у тексту; развија своје интерпретативне вештине; развија свој естетски сензибилитет; вреднује естетику ружног у књижевности;</p> <p>Чита, доживљава и самостално тумачи књижевноуметничка и књижевнонаучна дела из обавезног школског програма, као и додатне (изборне) и факултативне књижевноуметничке и књижевнонаучне текстове; током интерпретације поуздано користи стечена знања о стваралачком опусу аутора и књижевноисторијском контексту.</p> <p>У процесу тумачења књижевноуметничког и књижевнонаучног дела, одабира, примењује и комбинује адекватне методе унутрашњег и спољашњег приступа.</p> <p>- тумачи слику индивидуалног пропадања јунака; тумачи слику општег пропадања света; образлажи разлоге у којима ликови виде узроке свог пропадања; уочи битне теме и односе у делу; уочи свевременост и актуелност теме; уочи да је недостатак љубави, жеља и потреба знак лаганог гашења човека; тумачи кључне универзалне поруке дела; протумачи драмско дело доживљавањем и разумевањем ликова, мотива који их покрећу</p>	
--	---	--

	<p>и њихових поступака; уочи битне елементе текста и анализира их дијакхронијски (поредити са сличним делима ранијих епоха); препозна основна начела стваралаштва Х. Ибзена; уочи тематику борбе појединца за људско достојанство, правду и равноправност; уочи мотив потраге за индивидуалношћу;</p> <p>тумачи проблем одсуства одговарајуће комуникације међу супружницима; образложи освешћивање Норе, која је препознала да је у свом браку била налик лутки којом други манипулишу; уочи феминистичке тенденције.</p>	
<p>Српска модерна</p> <hr/>	<p>Исходи</p> <hr/> <p>Основни ниво</p> <p>-дефинише друштвене и политичке околности у којима је поникла српска модерна; процени утицај <i>Српског књижевног гласника</i> у српској књижевности; наброји представнике модерне у поезији и прози; објасни утицај француских симболиста и парнасоваца на књижевност модерне; препозна критичарски рад Б. Поповића; објасни значење појма антологије и сврху са којом антологије настају, одреди форму песме и врсте стиха;</p> <p><i>Претпразничко вече</i> - објасни стваралачку историју песме;</p>	<p>Примери могућих задатака</p> <hr/> <p>Основни ниво</p> <p>Којим осећањима и расположењима је у песми <i>Претпразничко вече</i> испуњена:</p> <p>а) садашњост</p> <p>б) прошлост</p> <p>У песми се сударају два временска тока: прошлост и садашњост. На првом месту је тренутак у коме је лирски субјекат, а то је садашњост, а затим кроз унутрашњу атмосферу и нагомилавање сећања долазимо до другог временског тога, односно прошлости. Психичко стање лирског субјекта је одређено празником и тугом услед недостајања драгих и блиских особа пред празник.</p>

	<p>дефинише формалне одлике песме; тумачи тежак положај херцеговачког народа који живи у оскудици, а за помоћ се може обратити једино Богу</p> <p>- пореди одлике Дучићеве путописне прозе са класичним путописима; дефинише појам путопис;))</p> <p>- препозна основна начела стваралаштва Милана Ракића анализира чиме је мотивисана грубост лирског субјекта према жени у <i>Искреној песми</i>;</p> <p>-уочи парадокс у песмама локализује песму <i>Сунцокрети</i>; тумачи опозиције светлост : тама, горе : доле у песми <i>Сунцокрети</i>;</p> <p>-одреди форму песама и врсте стиха; тумачи симболику Сунца и сунцокрета; успостави везу између књижевности и других уметности; препозна реторско питање и тумачи његове уметничке улоге; препозна инверзију; анализира употребу епитета у песми креативно реши задатак; процени своје знање у односу на остале ученике у одељењу; увиди своје грешке; унапреди своје знање; анализира и тумачи главне карактеристике Дучићеве путописне књиге; пореди одлике Дучићеве путописне прозе са класичним путописима; дефинише појам путопис; тумачи кључне универзалне поруке путописа; уочи битне елементе текста и анализира их дијакхронијски (пореди са сличним делима ранијих епоха); препозна основна начела стваралаштва</p>	<p>*почетак- мотив осећања бола због самоће. Након тога следи мотив топлине породичног живота и повратак у прошлост, а затим садашњост и стваралаштво као утеха и смисао живота.</p>
--	--	--

	<p>Милана Ракића; у <i>Искреној песми</i> уочи стихове у којима се запажа чулни и телесни занос и уочи како се у песми занос претвара у искреност жени у <i>Искреној песми</i>;</p> <p>-уочи парадокс у песмама <i>Искрена песма</i> и <i>Јасика</i>;</p> <p>- препозна реторско питање и тумачи његове уметничке улоге</p> <p>-наведе кључне појмове у вези са стваралачком биографијом Владислава Петковића Диса; наброји формалне одлике песме (стиха, строфа, рима) песама <i>Нирвана</i> и <i>Тамница</i>.</p> <p>- препозна битне елементе текста и механизме развијања теме; одреди форму песме и врсте стиха; препозна формалне одлике песме, објасни тон песме,</p> <p><i>Нечиста крв</i></p> <p>- анализира и прати мотив нечисте крви у роману; у вези са романом <i>Нечиста крв</i>: тумачи у којој мери наследни и патолошки чиниоци утичу на судбине ликова, уочи и прати приказ породичне деградације код Софкиних предака и у Софикиној породици, анализира водеће мотиве и драмску структуру <i>Коштана</i>; у вези са драмом <i>Коштана</i>: разуме радњу, објасни улогу Миткиног лика у драми анализира особености говора Митке као јунака и поступака индивидуализације начином говора.</p> <p>Средњи ниво</p>	
--	---	--

	<p>-уочи позитивне и негативне последице приређивачке искључивости Б. Поповића; наведе разуме критеријуме поделе српске лирике на три развојна периода од стране Б. Поповића; проблемски приступи анализи Предговора <i>Антологије</i>; наведе тему и мотиве песме.</p> <p><i>Претпразничко вече</i> -напише краћи текст на основу кључних појмова; ---дефинише особености и фазе стваралаштва Јована Дучића; наведе особине сунцокрета и начин на који су уметнички обрађени у песми и локализује песму <i>Сунцокрети</i>; тумачи симболику Сунца и сунцокрета. и одређује утисак који дати епитети изазивају у читаоцу; тумачи језичко-изражајна средства и њихову улогу у тексту песме; запази да је страх од смрти и усамљености један од исконских страхова човека; препозна религиозне мотиве;</p> <p>Тумачи кључне универзалне поруке Дучићевих путописа ; уочи битне елементе текста и анализира их дијахронијски (пореди са сличним делима ранијих епоха</p> <p>У песми <i>Тамница</i> тумачи пад у живот лирског субјекта и његово схватање преегзистенције човека, препозна да су звезде лајтмотив песме, уочи мотив уснуле лепотице карактеристичан за бајке, тумачи у песми лајтмотив сна, проблемски приступи песми; наведе тему и мотиве.</p> <p><i>Нечиста крв</i></p>	<p>Средњи ниво</p> <p>Прочитај наведене стихове и одговори на постављене захтеве:</p> <p>Пучина плава спава, прохладни пада мрак; врх хриди црне трне задњи румени зрак.</p> <p>лирска врста: мисаона песма са елементима социјалне лирике</p> <p>Која стилска фигура доминира у прва два стиха: персонификација</p> <p>Препиши стихове са алитерацијом:</p> <p>Пучина плава спава, прохладни пада мрак;</p>
--	--	---

	<p>-одреди особености приповедачког гласа у роману, образлаже модерна стилска својства и инвентивне стваралачке поступке, тумачи роман применом и садејством више гледишта, уочи узбуђења којима се јунакиња у осами и снатрењу препушта, тумачи Софкин доживљај телесног удвајања, открије разлоге Софкиних страховања и начин испољавања осећања нелагодности и страха, тумачи трансформацију Софкиних еротских жеља у сневање о брачној срећи, тумачи осећања која у Софки изазивају просидба и свадба, открије и образложи модерна стилска својства и инвентивне стваралачке поступке, пореди разлоге Софкиног пристанка на удају са ефенди Митиним побудама да је уда за малолетног Марковог сина, анализира лик ефенди Мите и открива разлоге његовог егоизма.</p> <p><i>Коштана</i></p> <p>-дефинише сличности и разлике између Митке и Коштане као јунака истог сензибилитета и заноса, образложи психолошке и емотивне побуда понашања јунака,</p> <p>- дефинише положај жена у делима Б. Станковића; образложи потчињен положај женских ликова; анализира однос патријархалне заједнице и женских ликова; тумачи спремност женских ликова да се жртвују зарад породице; опише однос слободе и права;</p> <p>-објасни улогу лирских садржаја</p>	
--	---	--

у драми, анализира уметничку функцију песама, наброји кључне вредности драме које Јован Скерлић истиче у својој критици, образложи Скерлићево тумачење главних ликова драме,; тумачи дела књижевне критике

Напредни ниво

Претпразничко вече- да индивидуални приступ песми.

Искрена песма и *Јасика*;

- тумачи доживљај љубави лирског субјекта у *Искреној песми*; анализира чиме је мотивисана грубост лирског субјекта према жени.

- у *Искреној песми* уочи стихове у којима се запажа чулни и телесни занос и уочи како се у песми занос претвара у искреност; тумачи доживљај љубави лирског субјекта у *Искреној песми*;

-анализира слике поетског простора у песми; тумачи значење јасике и њеног треперења; тумачи тамне нагоне које лирски субјекат препознаје у треперењу јасике; опише духовна и душевна стања лирског субјекта приказаних у песми; уочи парадокс у песми;

- дефинише особености и фазе стваралаштва Јована Дучића; наведе особине сунцокрета и начин на који су уметнички обрађени у песми

-тумачи песничке слике и употребу језичко-стилских средстава; креативно приступи задатку; примењује знања из

Напредни ниво

Шта симболише Коштана? Чему она тежи? ко јој предочава на крају дела какав ће јој живот бити?

(Коштана није спремна да се „зароби“. Њој није важно да у чаршијском смислу речи буде успешна и срећна. Она представља принцип слободе који је неодржив у свету патријархалних друштвених и породичних односа...

Жели само да јој дозволе да пева. Зато покушава да побегне у свет. Митка јој говори да је чека земља, блато, муж, прошња и смрт и да је то судбина од које не може побећи. Њена судбина симболизује све људе који не могу због друштвених стега да управљају својим животом. Такође, она представља уметника који је слеп за свет око себе и само жели да се посвети своме делу.

	<p>теорије књижевности; наведе тему и мотиве песме</p> <p>-<i>Сунцокрети</i>- тумачи опозиције светлост : тама, горе : доле у песми.</p> <p>-успостави везу између књижевности и других уметности,; препозна религиозне мотиве; креативно реши задатак; процени своје знање у односу на остале ученике у одељењу; увиди своје грешке; унапреди своје знање.</p> <p>Владислав Петковић Дис</p> <p><i>Нирвана и Тамница</i></p> <p>-дефинише и објасни појам космогонија;</p> <p>- тумачи песничке слике и употребу језичко-стилских средстава; креативно приступи задатку; тумачи схватање нирване у песми и разликовање у односу на традиционално схватање овог појма; примењује знања из теорије књижевности</p> <p>-анализира и образлаже карактер газда Марка као врло самосвојне личности у делу, тумачи Марков специфичан однос према Софки, образложи наговештаје ближења и споразумевања Софке и Марка у роману, тумачи разлоге Маркове трагичне смрти; анализира водеће мотиве и драмску структуру.</p> <p><i>Коштана</i></p> <p>-тумачи атмосферу драме и симболику амбијената којима се заносе јунаци, опише Миткину опседнутост мишљу о смрти, тумачи симболику завршетка</p>	
--	--	--

	<p>драме – Коштаниног одласка у циганску махалу и Бању, очи и тумачи исконске људске тежње које су утеловљене у лику Коштане.</p> <p>-анализира Скерлићеву аргументацију у чланку којом доказује своје критичарске ставове, тумачи атмосферу драме и симболику амбијената којима се заносе јунаци, опише Скерлићево повезивање драме са традицијом народне песме и босанских севдалинки, запази и критички анализира аргументацију аутора</p> <p>-успостави везу између књижевности и других уметности; покаже способност аналитичког размишљања, повезивања садржаја и запажања појединости; користи стечена знања о већ обрађеним књижевнотеоријским појмовима; аргументовано тумачи своја запажања; опише стања, осећања, расположења, изрази тумачи сукоб ероса и етоса; утврди знања о литерарним ликовима; проблематизује односе, одлуке и поступке литерарних ликова; формулише питања о литерарном тексту; одабере аргументе којим потврђује своје питање, тј. одговор; на основу ационалних аргумената у тексту обликује своје мишљење о књижевним ликовима; у излагању препозна субјективност и елиминише је уколико се од њега очекује објективан став; користи дивергентно (стваралачко) мишљење поступајући по захтеву да одговоре на питања</p>	
--	---	--

	даје у складу са литерарним ликом који тумачи;	
--	--	--

Језик		
Области/теме	Исходи	Примери могућих задатака
Творба речи и лексикологија	<p>Основни ниво</p> <p>Ученик ће бити у стању да:</p> <p>препозна начине извођења; одвоји суфикс од творбене основе; наброји најважније врсте суфикса за грађење именица, придева и глагола;</p> <p>објасни разлику између творбених и граматичких морфема; препозна префикс, суфикс, корен и творбену основу речи; препозна начине слагања; разликује префикс, суфикс и творбену основу;</p>	<p>Основни ниво</p> <p>У пишите речи које представљају синонине понуђеним именицама.</p> <p>ДОКТОР</p> <p>НЕВЕСТА</p> <p>ДЕБЛО</p> <p>СОЛИТЕР</p>

	<p>наброји најважније врсте префикса за грађење именица, придева и глагола; обнови знања о писању полусложеница; правилно употреби правопис у свим будућим задацима; препозна префиксе као творбене морфеме; разуме појам самосталне морфеме. дефинише области проучавања лексикологије; разликује области проучавања лексикологије у ужем смислу и лексикологије у ширем смислу; уочи разлике између речи и лексеме; дефинише лексеме; разликује једночлане и вишечлане лексеме.</p> <p>Средњи ниво</p> <p>Ученик ће бити у стању да:</p> <p>објасни појам мотивисане и немотивисане речи; објасни појам простих речи и твореница; препозна творбене морфеме у примерима за вежбање; одреди врсту морфеме; одреди начин грађења речи; наведе примере суфиксоида и префиксоида; успешно реши задатке у групи; сарађује са другим ученицима у раду.</p> <p>Уочи везу префикса и предлога као врсте речи; дефинише префиксацију као начин творбе; ; дефинише принципе комбиноване творбе речи и творбе речи претварањем;</p> <p>Напредни ниво</p> <p>Ученик ће бити у стању да:</p> <p>препозна важност суфикса за</p>	<p>ДОКТОР -лекар</p> <p>НЕВЕСТА - млада</p> <p>ДЕБЛО- стабло</p> <p>СОЛИТЕР- небодер</p> <p>Средњи ниво</p> <p>Именица Норвешка настала је:</p> <p>а) комбинованом творбом б) слагањем</p> <p>в) поименичавањем</p> <p>Настала је поименичавањем.</p> <p>Напредни ниво</p> <p>Суфиксоиди -фил и -фоб имају:</p> <p>а) антонимна значења б) синонимна значења</p>
--	--	--

	<p>промену вида глагола; тачно реши задатке за утврђивање знања; препозна префиксоиде и наведе њихова значења; правилно употреби законе фонетике и гласовних алтернација при творби речи префиксацијом; дефинише принципе комбиноване творбе речи и творбе речи претварањем; препозна примере комбиноване творбе речи и творбе речи претварањем; направи нову реч по принципима комбиноване творбе речи и творбе речи претварањем; препозна све врсте творбе речи у српском језику; прецизно одреди све врсте морфема; класификује речи по начинима творбе; уради вежбања из <i>Граматице</i>; уради тачно задатке предвиђене тестом; провери своја постигнућа; освести свој ново знања о творби речи;</p>	<p>в) значења која се не могу довести у везу Имају антонимна значења.</p>
--	--	---

Предмет	3. разред	
Српски језик и књижевност		
Области/теме	Исходи	Примери могућих задатака
Авангарда (европска и српска)	<p>Основни ниво – ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ наведе друштвено-историјске околности које су утицале на појаву праваца авангарде ❖ наброји најважније представнике праваца ❖ препозна основна начела стваралаштва аутора који се обрађује ❖ наведе теме и мотиве дела које се обрађују ❖ наведе правце у оквиру европске и српске авангарде (футуризам, експресионизам, дадаизам, кубизам, надреализам; зенитизам, суматраизам) ❖ објасни бар три поетичке одлике сваког правца; ❖ наведе бар три заједничке одлике праваца ❖ одреди форму/врсту дела; ❖ анализира и тумачи главне карактеристике дела ❖ препознаје стилске фигуре ❖ опише своја осећања <p>Средњи ниво – ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ наведе и објасни друштвено-историјске околности које су утицале на појаву праваца авангарде (препозна 	

	<p>условљеност појаве новог правца; наброји ко су носиоци промена у епохи);</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ објасни новине на пољу коришћења језика у поезији; ❖ објасни значај стваралаштва уметника авангарде (објасни начела италијанског и руског футуризма, експресионизма, надреализма: суматраизма) ❖ објасни значај авангарде за развој уметности до данас ❖ објасни појмове и повеже са ауторима/делима у којима су заступљени, нпр. степенаст стих (Мајаковски), песма у прози (Тагоре), парадокс (Кафка), етеризам (М. Црњански)... ❖ покаже способност аналитичког размишљања, повезивања садржаја и запажања појединости; ❖ користи стечена знања о већ обрађеним књижевнотеоријским појмовима и уме да их објасни у конкретним делима ❖ аргументовано тумачи своја запажања; ❖ уочава и образлаже основне универзалне поруке дела ❖ процени дело у естетичком и етичком смислу <p>Напредни ниво – ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ наведе више одлика праваца/књижевног дела у 	
--	--	--

	<p>оквиру авангарде</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ повеже друштвено стање и духовне изазове човечанства с почетка 20. века (објасни велике друштвене промене након Првог светског рата и препозна њихов одраз у књижевним делима; објасни дезоријентацију, беспомоћност и стрепњу људи пред неизвесном будућности у свету после великих разарања) ❖ примењује књижевнотеоријске појмове у процесу анализе, процењује дело , дискутује ❖ тумачи песничке слике и употребу језичко-стилских средстава; ❖ процењује стваралачке поступке, њихову уметничку улогу и значење у тексту; ❖ развија своје интерпретативне вештине; ❖ користи спољашњи и унутрашњи приступ књижевном делу ❖ чита, доживљава и самостално тумачи књижевноуметничка и књижевнонаучна дела из обавезног школског програма, као и додатне (изборне) и факултативне књижевноуметничке и књижевнонаучне текстове ❖ одабира, примењује и комбинује адекватне методе унутрашњег и спољашњег приступа ❖ тумачи кључне универзалне 	
--	--	--

	<p>поруке дела</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ успостави везу између књижевности и других уметности,; ❖ креативно реши задатак; ❖ процени своје знање у односу на остале ученике у одељењу; увиди своје грешке; унапреди своје знање. 	
<p>Лексикологија</p>	<p>Исходи</p> <p>Основни ниво – ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ уочи разлике између речи и лексеме ❖ успешно реши једноставније задатке из <i>Граматики</i> ❖ уочи у речнику и препознаје полисемичну реч; метафору, метонимију.... ❖ уочи употребу језика у одређеним функционалним стиловима ❖ усвоји нову терминологију у категоризацији и класификацији језика ❖ препозна разлику између домаћих и страних речи; ❖ одреди порекло неколико типичних позајмљеница ❖ препозна фразеологизам <p>Средњи ниво – ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ разликује једночлане и вишечлане лексеме. ❖ дефинише хомонимију у контексту значењских односа ❖ успешно реши већи део задатке из <i>Граматики</i> 	<p>Примери могућих задатака</p>

- ❖ дефинише полисемију;
- ❖ разликује примарна и секундарна значења речи;
- ❖ направи јасну разлику између метонимије и метафоре, метонимије и синегдохе;
- ❖ разуме разлику између позајмљеница и црквенословенских речи
- ❖ препозна и објасни разлику између историзама и архаизама;
- ❖ дефинише и препозна термине и неологизме
- ❖ препозна разлику између књижевне и некњижевне лексике;
- ❖ употребљава књижевну лексику у свом говору и писању
- ❖ објасни значења одређених фразеологизама

Напредни ниво – ученик ће бити у стању да:

- ❖ дефинише лексеме
- ❖ разликује хомоформе и хомографе
- ❖ успешно реши све задатке из *Граматике*
- ❖ упозна различите примере ових језичких фигура;
- ❖ дефинише све фигуре ;анализира употребу ових фигура у језику
- ❖ разуме механизме проширивања лексичких значења;
- ❖ примењује принципе полисемије у сопственом

	<p>говору</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ дефинише и препозна термине и неологизме и издвоји случајеве у којима се одступа од ових појмова ❖ разуме раслојеност фразеологизама 	
Синтакса	Исходи	Примери могућих задатака
	<p>Основни ниво – ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ препозна синтаксичке јединице; ❖ наведе синтаксичке функције; ❖ успешно уради једноставније задатке из <i>Граматике</i>; ❖ одреди главни члан синтагме; одреди зависне чланове синтагме ❖ препозна субјекат, предикат, објекат, прилошке одредбе у реченици ❖ препозна различите врсте предиката, субјекта, објекта ❖ препозна синтагме и одреди њихове врсте ❖ препозна разлику између зависних и независних реченица ❖ препозна врсту напоредног односа која се налази међу независним реченицама ❖ одреди врсту зависне реченице у оквиру главне и препозна зависну реченицу ❖ препозна пасивне конструкције оба типа ❖ препозна облик у којем се глагол налази 	

	<p>Средњи ново – ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ препозна врсту атрибута у оквиру именичке синтагме ❖ разликује врсте атрибута и објасни разлике; ❖ обнови знања о синтагми; ❖ разликује копулу од помоћног глагола; ❖ препозна одлике допунског предикатива; ❖ препозна различите врсте предиката, субјекта, објекта ❖ разликује прави од неправог објекта; ❖ реши већину задатака из <i>Граматике</i> ❖ одреди различите врсте субјекта, објекта, предиката, прилошких одредби и разуме њихову функцију у реченици; ❖ направи разлику између апозитива и апозиције ❖ одреди која врста синтаксичке јединице врши одређену синтаксичку функцију ❖ препозна зависну реченицу и одреди њену синтаксичку функцију ❖ реченицу из пасивног у активно стање и обратно ❖ разликује граматички од логичког субјекта <p>Напредни ниво – ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ објасни разлике између синтагми ❖ објасни разлику између различитих врста предиката 	
--	---	--

	<ul style="list-style-type: none">❖ препозна одлике допунског предикатива❖ објасни разлику између различитих врста предиката❖ објасни разлику између различитих врста објеката указујући на морфолошки облик у којем се појављују❖ разуме разлику између прилошких одредби и прилошких допуна❖ реши све задатке из <i>Граматике</i>❖ препозна падеж логичког субјекта;❖ препозна конструкцију са логичким субјектом;❖ објасни разлику између посебних типова предикатских реченица❖ одреди морфолошки облик синтаксичких функција и објасни њихову употребу у реченици;	
--	---	--

Предмет	СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ	
Разред и смер	4. разред, природно-математички и друштвено-језички смер	
Књижевност		
Области/теме	Исходи	Примери могућих задатака
I Читање и проучавање књижевног дела (ПОЕЗИЈА Миодрага Павловића, Васка Попе, Десанке Максимовић)	Основни ниво Ученик ће бити у стању да: Препознаје и разуме стихове Десанке Максимовић, Васка Попе, Миодрага Павловића, Бранка Миљковића, Ивана В. Лалића: да локализује понуђене текстове и жанровски их одреди: смести поменуте писце у одређени правац и епоху.	Основни ниво Изложи основне податке о стваралаштву Васка Попе и одреди његову позицију у савременој српској књижевности.
	Средњи ниво Ученик ће бити у стању да: утврди тематске, идејне, поетичке, стилске, језичке, композиционе и жанровске особине књижевног текста; протумачи књижевни текст стављајући га у одговарајући култур-ноисторијски и теоријски контекст; користи књижевнотеоријске термине у тумачењу књижевног дела;	Средњи ниво Опиши структуру збирке Кора, посебно се задржи на циклусу Списак, осветли необичност песниковог Списка. Издвој песничке поступке који песму Патка чине необичном, образложи унутарњи конфликт који је у основи бића патке.
	Напредни ниво Ученик ће бити у стању да: Чита, доживљава и самостално тумачи књижевноуметничка и књижевнонаучна дела из обавезног школског програма, као и додатне (изборне) и факултативне књижевноуметничке и књижевнонаучне текстове; током интерпретације поуздано користи стечена знања о стваралачком опусу аутора и књижевноисторијском контексту. У процесу тумачења књижевноуметничког и	Напредни ниво Тумачи симболику поетских слика и метафора којима се приказује постојање патке (трска која мисли, огледало, прашина, немир вода). Доведи у везу судбину патке и неке видове човекове егзистенције. Процени да ли се песма патка може препознати као алегорија човекове судбине.

	<p>књижевнонаучног дела, одабира, примењује и комбинује адекватне методе унутрашњег и спољашњег приступа.</p> <p>постави проблемско питање у вези са књижевноуметничким делом, износи суд о њему и аргументује свој суд;</p> <p>дефинише појам метода и методологије; препозна принципе на којима се заснива подела метода на унутрашњи и спољашњи приступ проучавању књижевности; примени плурализам метода; наводи примере из свог читалачког искуства којим документује примену принципа методске адекватности; препознаје основне карактеристике главних спољашњих и унутрашњих приступа књижевноуметничком делу.</p>	
<p>II Дијалог епоха</p> <hr/> <p>(Роман „Злочин и казна“ Ф. М. Достојевског; трагедије „Хамлет“ Вилијема Шекспира и „Фауст“ Јохана В. Гетеа)</p>	<p>Исходи</p> <hr/> <p>Основни ниво</p> <p>Ученик ће бити у стању да: Разуме прочитано, наведе основне податке о епохи реализма којој Фјодор М. Достојевски припада, да изложи податке о животу и стваралаштву писца :</p> <p>Изложи податке о личности и стваралаштву Вилијама Шекспира; локализује драму у оквиру Шекспировог опуса; наведе основне податке у хуманизму и ренесанси.</p> <p>Изложи податке о личности и стваралаштву Јохана В. Гетеа; локализује „Фауста“ у оквиру његовог опуса; наведе основне податке о времену настанка</p>	<p>Примери могућих задатака</p> <hr/> <p>Основни ниво</p> <p>Изложи биографске и библиографске податке о Фјодору М. Достојевском. Које новине уносе руски реалисти у реалистички поступак светске књижевности. Изложи каква је структура романа Злочин и казна и сажето изложи сиже.</p>

	<p>дела: познаје легенду о Фаусту: разуме прочитано дело.</p> <p>Средњи ниво</p> <p>Ученик ће бити у стању да: утврди тематске, идејне, поетичке, стилске, језичке, композиционе и жанровске особине романа <i>Зличин и казна</i> Ф. М. Достојевског; протумачи књижевни текст стављајући га у одговарајући културноисторијски и теоријски контекст; користи књижевнотеоријске термине у тумачењу романа;</p> <p>Разуме књижевно-историјски значај трагедије „Хамлет“; опише основне елементе класичне драмске структуре имајући на уму дела која следе; тематско-мотивски анализира трагедију; уочи сижејни чвор драме; проблемски приступа одређивању жанра ове драме као трагедије освете; уочава мотиве који се понављају у драми документујући их прикладним и упечатљивим примерима из дела.</p> <p>Утврди тематске, идејне, поетичке, стилске, језичке, композиционе и жанровске особине трагедије Фауст Јохана В. Гетеа; протумачи књижевни текст стављајући га у одговарајући културноисторијски и теоријски контекст; користи књижевнотеоријске термине у тумачењу дела.</p> <p>Напредни ниво</p> <p>Ученик ће бити у стању да: постави проблемска питања у вези са књижевноуметничким делом – његовом структуром, тематским слојевима, стваралачким поступцима, филозофском, моралном и религиозном грађом; износи суд о њему и аргументује га.</p> <p>разоткрива различите нивое сукоба у трагедији Хамлет: сукоб јунака са друштвом, са другим јунаком, са самим собом; проучава и анализира особине главног јунака и објашњава појам „хамле-</p>	<p>Средњи ниво</p> <p>Одреди тематске слојеве романа <i>Злочин и казна</i> и документуј их сценама из текста, мотивима, поступцима јунака. Повежи тематску слојевитост са жанровском структуром романа. Прикажи ликове, наводећи њихове карактерне особине и документуј примерима из романа.</p> <p>Напредни ниво</p> <p>Покажи како Достојевски свестрано мотивише Раскољњиков злочин. Анализирај разговор између Раскољњикова и Соње и тумачи Раскољњиково тумачење, виђење односа Бога и моралности.</p>
--	--	---

	<p>товштине“; психолошко понирање у свет јунака: у свет људских, моралних, младалачких, идејних, религиозних дилема; тумачи Хамлетове моралне и душевне кризе у светлу савременог доживљаја стварности; свестрано проучава смисао трагедије и њеног значаја у оквиру светске литературе.</p> <p>Разуме и проблематизује кључне делове Фауста, уочи универзално у делу, дуализам човекове природе, његове свевремене тежње и склоности, разуме улогу зла и нечастивог у религиозном, али и књижевном контексту.</p>	
<p>III Филозофија апсурда у књижевности (романи Странац Албера Камија и Мајстор и Маргарита Михаила Булгакова; драма Чекајући Годоа Семјуела Бекета)</p>	<p>Основни ниво</p> <p>Ученик ће бити у стању да: наведе основне податке о животу и делу Албера Камија; Семјуела Бекета и Михаила Булгакова; препозна битне карактеристике филозофије апсурда у њиховим делима; одреди појам апсурда у књижевности; прочита и разуме дела поменутих аутора.</p> <p>Средњи ниво</p> <p>Ученик ће бити у стању да: повеже идејни слој романа са „Митом о Сизифу“; уочи постулате на којима се гради Камијева филозофија ег-зистенцијализма у тексту „Мит о Сизифу“; током тумачења романа позива се на Камијеве филозофске ставове развијене у „Миту о Сизифу“.</p> <p>Уочи концентричности радње драме апсурда у функцији сугерисања осећања затворености у круг бесмисла; разуме симболику упрошћене сцене (простора у којем</p>	<p>Основни ниво</p> <p>Повежи стваралаштво Албера Камија са начелима егзистенцијалистичке филозофије.</p> <p>Средњи ниво</p> <p>Прати понашање главног јунака и његов однос према Марији, Ремону, Селесту. Шта те је зачудило у његовим ставовима? Шта је, по твом мишљењу довело до злочина на плажи?</p> <p>Напредни ниво</p> <p>Присети се још неких дела у којима се приказује судски процес. Зашто је Мерсо осуђен? Тумачи разговор између Мерсоа и свештеника. Тумачи сам крај романа.</p>

се драма одвија) и костима у које су обучени јунаци у функцији драме апсурда; анализира језички израз који је у функцији идејности драме; анализира ликове и њихову функцију у драми препознаје Владимира и Естрагона као представнике човечанства и разуме сведеност осталих ликова на симбол.

Објасни тему романа *Мајстор и Маргарита*; уочи и образложи фантастичне и реалистичне елементе у роману; дефинише формалне одлике романа; тумачи песничке слике и употребу језичко-стилских средстава; тумачи мотиве; објасни композицијски поступак „роман у роману”; препозна специфичан прозни израз и концепт приповедања; примени знања из теорије књижевности

Напредни ниво

Ученик ће бити у стању да: покаже и примерима документује повезивање филозофије и књижевности у 20. веку, напосле појаву егзистенцијалистичке књижевности;

<p>САВРЕМЕНА КЊИЖЕВНОСТ</p> <p>Поезија (Стеван Раичковић, Матија Бећковић)</p> <p>Проза (Иво Андрић, <i>Проклета авлија</i>, Меша Селимовић, <i>Дервиш и смрт</i>, Добрица Ћосић, <i>Корени</i>, Бранко Ћопић, <i>Башта сљезове боје</i>, Хорхе Луис Борхес, <i>Врт са стазама које се рачвају / Вавилонска библиотека</i>)</p> <p>Постмодерно доба (Данило Киш, <i>Енциклопедија мртвих</i>, Милорад Павић, <i>Хазарски речник</i>, Борислав Пекић, <i>Човек који је јео смрт</i>)</p>	<p>Основни ниво</p> <p>Ученик ће бити у стању да : Чита и разуме прочитано, повезује текст и ауторе, локализује понуђене текстове, зна основне податке из живота писаца и смешта их у одређени књижевно-историјски контекст.</p> <p>Средњи ниво</p> <p>Ученик ће бити у стању да : Уочава композицију дела, усваја нову терминологију, анализира ликове, препознаје мотиве; уочава стилске особености књижевних текстова и жарнова.</p> <p>Напредни ниво</p> <p>Ученик ће бити у стању да : Наведе тематске и поетске и поетичке промене видљиве у различитим жанровима(лирска песма, проза, драма) Упореди постмодернизам и модернизам и своје закључке документује примерима из наведених дела.</p>	<p>Основни ниво</p> <p>Изложи подробно податке, биографске и библиографске, из живота Иве Андрића. Присети се Андрићевих дела која си раније читао и образложи своје утиске о њима.</p> <p>Средњи ниво</p> <p>Одреди хронотоп Проклете авлије и представи садржај поглавља. Ко све приповеда у Проклетој авлији? Која је функција таквог система приповедања?</p> <p>Напредни ниво</p> <p>Тумачи Проклету авлију као алегоријско-симболичну слику остварену на више равни. Зашто је пето поглавље значењско средиште дела? Одреди специфичности стила самог дела. Успостави хијерархију приповедача по уверљивости њихових казивања.</p>
---	---	---

<p>ЈЕЗИК (СИНТАКСА)</p>	<p>Основни ниво</p> <p>Ученик ће бити у стању да: Разликује зависне и независне реченице: одређује врсту напоредних односа међу независним реченицама; препознаје врсте зависних реченица.</p> <p>Средњи ниво</p> <p>Ученик ће бити у стању да: повезује знања о зависним реченицама стечена у основној школи са новим знањима и примењује их при усвајању новог градива; проширује своја знања систематизујући их и уочавајући именичке, придевске и прилошке вредности датих реченица</p> <p>Напредни ниво</p> <p>Ученик ће бити у стању да: усваја градиво кроз пригодне примере и вежбања из <i>Граматике</i> и додатних радних материјала; систематизује постојећа знања о зависним реченицама и примењује знања о реченичним и синтагматским конститу-ентима на нивоу просте реченице у анализи функција и значења зависних реченица; успешно примењује теоријска знања о језичкој и правописној норми у пракси; на примерима доказује своја запажања; проширује своја знања уочавајући обележја зависних реченица.</p>	<p>Основни ниво:</p> <p>Одреди број простих предикатских реченица у сложеној реченици. Подвучи зависне реченице у следећим примерима, а затим независне.</p> <p>Средњи ниво:</p> <p>Одреди конституентске вредности и функције подвучених зависних предикатских реченица. Подвучи независне реченице и одреди њихове комуникативне вредности.</p> <p>Напредни ниво:</p> <p>У следећој вишеструко сложеној реченици одреди зависне реченице, одреди њихову конституентску вредност и функцију. Одреди тип услова по времену важења и остварљивости.</p>
------------------------------------	---	---

